

МАДАНИЯТ

№5 (140) 4.02.2021 йил

Буюк мутафаккир Мир Алишер Навоийнинг 580 йиллиги

Маънавиятимиз сарчашмаси, маданиятимиз пойдевори

Шу кунларда Президентимиз қарори билан улуғ аллома Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги мамлакатимизда кенг нишонланмоқда.

Дунёга ўзбек деган номни, у билан боғлиқ бетакрор адабиёт, санъат ва маданият донгини таратган аллома, забардаст шоир ва давлат арбоби Алишер Навоий ҳақида сўз борганда, улуғ зотнинг улкан ижодий мероси, илмий тадқиқотлари, лирик ва эпик, тарихий асарлари кўз олдимизга келади. Ўзбек адабиёти осмонидоги энг ёрқин юлдузнинг ёғдуси кимларни лол қолдирмаган дейсиз? Алишер Навоий деганда ардоқли шоиримиз Эркин Воҳидовнинг ушбу сатрлари беихтиёр ёдга тушади:

...“Менга Пушкин бир жаҳон
Менга Байрон бир жаҳон,
Лек Навоийдек бобом бор
Кўксим осмон ўзбегим...”

Том маънода сўз зарғари бўлган сеvimли ижодкорнинг ҳақиқий санъат даражасидаги ушбу таърифидан кейин таъбир жоиз бўлса, шундай улуғ аждодлари бор халқнинг толеби банд, келажаги порлоқ десак айни ҳақиқатдир. Навоий бобомиз-

нинг бизга қолдирган бой ижодий мероси уммон тубидаги жавоҳирлардек беҳисоб, бебаҳо. Буюк ғазалнавис шоирнинг биргина беш дostonдан иборат “Хамса”си бошқа чуқур илмий-фалсафий, бадий асарлари орасида дунё адабиёти тарихи зарварақларига олтин ҳарфлар билан битилган. Бу қадар шон-шўҳрат замирида эса, аввало, камтаринлик, меҳнатсеварлик, меҳр-оқибат, инсонпарварлик ва ўз юрти, она тилига муҳаббат, ҳаётий аъмолига садоқат, ўзгалар манфаатини ўзиникидан устун қўйиш, давлат арбоби сифатида халқ ғамини ейишдек юксак маънавият балқиб туради.

Ўз даврида илм-фан, адабиёт, санъат ва маданият ҳомийси сифатида кўпгина хайрли ишларга бош-қош бўлган вазир одатда кечалари ижод билан машғул бўлган экан. Айтишларича, нуқтадон шоир эрта саҳардаги булбул навосидан ниҳоятда таъсирланиб, ўзига Навоий тахаллусини танлабди. Шунданми, бобомизнинг ҳар бир

ғазали, сатрларидан қандайдир сеҳрли оҳанг, оромбахш куй таралиб тургандек бўлади гўё...

Шу маънода мусиқашунос олимларимиз миллий мусиқамиз гултожи бўлган мақом ҳақидаги мулоҳазаларида, албатта, Навоий ижодига алоҳида тўхталишлари бежиз эмас.

– Мақом куйлари янграганда, унинг таъсирчан лаҳзаларида машҳур ғазалларнинг ҳароратли байтлари ўқилар, Навоийдан келтирилган сатрлар мумтоз оҳангларга янада жозиба бағишлар экан:

“Эй муғанний, баски йиғлатгайсан элни базм аро,

Гар Навоий охи бирла нағмани соз эт-касен”.

Ўзбекистон халқ артисти, доцент Ўлмас Расулов шу каби фикрлари давомида “Навоийнинг оҳсиз (дардсиз) ғазали бормикин?” дея аллома бадиятига юксак баҳо беради...

Давоми 2-саҳифада >>

Ушбу сонда

Хотира – абадий
Қадр –
муқаддас

2-саҳифада >>

“Энди инсон
қадри ҳам
аввалгиларга
ўхшамас...”

3-саҳифада >>

“Уй
тўғараклари”
ташқил
этилмоқда

5-саҳифада >>

Сўзлар
абадий,
сўзлар ўтқинчи...

6-саҳифада >>

Аввал “Мол
бозори”, энди
“Уй бозори”
гавжум

7-саҳифада >>

>> Конун ва ижро

Маданий фаолият: асосий ҳуқуқ ва мажбуриятлар

Шу кунларда маданият соҳаси вакиллари кўрсатилаётган алоҳида эътиборнинг яна бир намунаси бўлган муҳим тарихий ҳужжат: Ўзбекистон Республикасининг “Маданий фаолият ва маданият ташкилотлари тўғрисида”ги Қонуни соҳа ходимлари томонидан мамнуният билан кутиб олинди. Бойси, унда маданий фаолият билан шугулланаётган ҳар бир ташкилот ва унинг ходимлари давлат ва жамият ривожини учун хизмат қиладиган энг муҳим соҳа вакиллари эканини яна бир бор чуқур ҳис этишди. Улар учун саккиз боб, 53та моддадан иборат ушбу қонун, таъбир жоиз бўлса, таъриф қоғозига айланди. Эндиликда қонуннинг учинчи моддасида белгилаб қўйилганидек, ижодкор, ижодий фаолият, ижодий жамоа, маданий тадбирлар, маданий тадбир ташкилотчиси ва маданият ходими каби тушунчалар соҳанинг

асосий ҳаракатлантирувчи кучларини ифодалаш билан ойдinлик касб этди.

Маданий фаолият соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари бўйича амалга оширилиши керак бўлган ишларда фаол иштирок этиш айнан маданият тизими ходимларининг вазифаси, бурчидир. Қонуннинг 3-боб, 14-18-моддаларида белгиланган Маданий фаолият соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлар ҳақида Маданият вазирлигининг “Музейлар ва кутубхоналарни ривожлантириш” бошқармаси бошлиғи Элёр Жалилов билан суҳбатлашдик:

– “Маданий фаолият ва маданият ташкилотлари тўғрисида”ги Қонуннинг қабул қилиниши, ундan кўзланган мақсаднинг рўёби нималарга боғлиқ деб ўйлайсиз?

– Ҳар қандай жамият тараққиёти илм-маърифат, маданият ва санъат ри-

вожига ҳам кўп жиҳатдан бёғлиқ. Маънавият, маданиятли инсон халқининг ўтмишию бугуни, келажагини ўйлайди, асрлардан бажариши, билим ва тажриба қадриятлари, моддий ва маданий бойликларини асраб-авайлайди. Қонуннинг ҳар бир боби, моддасида маданиятимизни ривожлантириш, тараққий топтириш йўлидаги фаолиятни тартибга солиш мақсади кўзланган. Албатта, бу борада соҳа вакилларининг ўз ишига фидойилиги, меҳр-муҳаббати муҳим жиҳат. Қонун маданият ходимларининг Ватан, халқ, жамият олдидаги бурч ва масъулиятини доимий эслатиб туради. Қисқаси, биз соҳа ходимларининг ўз вазифасини виждонан бажариши, билим ва тажрибаси, куч-ғайратини ишга солиб, астойдил хизмат қилиши кўзланган мақсад рўёбини таъминлайди.

Давоми 6-саҳифада >>

Донолар
сузлайди...

Нафънинг агар халққа бешакдурур
Билки, бу нафъ ўзунгга кўпракдурур.

Халойиққа кўрма қилиб бенаво,
Ўзингга раво кўрмагани раво.

Гар йўқтур адаб, не суд олтун униндин,
Элнинг адаби хушроқ эрур олтунидин.
Алишер Навоий

Тадбир

Маънавият – жамият ҳаётининг жони ва руҳи

Аз-Замахшарий номидаги вилоят ахборот кутубхона марказида ёзувчи ва шоирлар, оммавий ахборот воситалари ходимлари, журналистлар, блогерлар, маънавият ва маърифат марказлари мутахассислари иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди.

Ундан кўзланган мақсад Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 19 январь кунги маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан

такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини кучайтириш масаласига бағишланган видеоселектор йиғилишида кўзда тутилган вазифалар ижросини таъминлаш бўлди.

Сўзга чиққанлар бу юзадан таклиф ва мулоҳазаларини билдиришди. Шу асосида режалар белгиланиб олинди.

Тадбир давомида янги нашр этилган китоблар, жумладан, "Ичан-Қалъа"

давлат музей-қўриқхонаси матбуот котиби, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси Отабек Исмоиловнинг музей-қўриқхона хомийлигида нашр этилган "Хайрат лаҳзалари" китоби тақдими ҳам бўлиб ўтди.

Вилоят ахборот-кутубхона марказига муаллифлар томонидан китоблар совға қилинди.

"Ичан-Қалъа" давлат музей-қўриқхонаси матбуот хизмати

Флешмоб

Савдо мажмуаларида Навоий ғазаллари куйланди

Шу кунларда Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати институти талабалари ташаббуси ва саъй-ҳаракати билан пойтахтимизнинг йирик кўнгилочар савдо комплексларида буюк мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги муносабати билан флешмоб ўтказилди.

Мазкур ноодатий тадбир бошқаларидан фарқли тарзда ҳеч қандай сахна кўриниши ва расмий кийимларсиз уюштирилди. Бунда савдо комплексларида ташриф буюрган омма учун миллий Ўзбекона куй ва А.Навоий ғазалларига бастанланган ашуларимиз жонли тарзда ижро этилди.

Бу каби тарғибот ишларининг мунғазам ташкил этиб борилиши оддий халқ дунёқарашида миллий мумтоз мусиқа ҳақидаги тушунчаларни ҳосил қилади ва ривожлантиради.

Очик дарс

Тарихсиз келажақни қуриб бўлмас

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 17 ноябрда "Ўзбек миллий мақом санъатини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорни имзолаган эди. Шу асосида Маданият вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Молия вазирлиги Ташкент давлат консерваториясида "Ўзбек мақомининг тарихи ва назарияси" кафедрасини ташкил этиш, Болалар мусиқа ва санъат мактабларида "Мақом санъати" махсус фанидан дарс бериш, янги "Мақом алифбоси" фанини жорий этиш ҳамда мақом бўлими фаолиятини кучайтириш тўғрисида топшириқлар берилди.

Шу муносабат билан жорий йил 22 январь кун 1-болалар мусиқа ва санъат мактабининг Мусиқа назарияси бўлимида педагог Виктория Баронина "Шашмақом"нинг Бухоро цикли" мавзусида очик дарс ўтказди. Унда ўқувчилар шашмақом тушунчаси, унинг таркибий ва тематик тузилиши билан танишдилар. Бундан ташқари, мақомнинг вокал ва чолғу қисмлари тузилиши схематик тарзда намойиш этилди. Таниқли мақом ижрочиларининг портретлари билан видео слайдлар намойиш қилинди.

Шунингдек, тинглаш учун мақомларнинг замонавий ижросидан муסיқий парчалар тақдим этилди (фортепиано, флейта қўшилган ҳолда). Дарс жуда қизиқарли ўтди.

Биз миллий меросларимизни ўрганиш орқали уларни авлодларимизга ҳам қолдирамиз. Тарихимиз, сарчасмаларимизни билмай туриб, ўз келажақимизни кура олмаймиз.

Эльвина БАГАПОВА,
Мусиқа назарияси кафедраси раҳбари

Фахр ва ифтихор

Эмас осон бу майдон ичра турмоқ...

Фарғона вилояти тарихи ва маданияти давлат музейида ҳазрат Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Унда Фарғона давлат университетининг тарих факультети профессори Баҳриддин Усмонов, таниқли хоҳанда, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Абдулхай Каримовлар ҳам иштирок этишди.

Тадбирни музей директори Х.Зокиров очар экан, ҳазрат Навоий нафақат ўзбек, балки барча туркий халқларнинг фахр ва ифтихори эканлиги, кўплаб давлатларда асарлари кенг ўрганилиши, унга бағишлаб ҳайкаллар ўрнатилганини таъкидлаб ўтди. Жумладан, Россия, Озарбайжон каби давлатларда ҳам ҳазратга ҳайкал қўйилгани эътиборга лойиқ.

"Қамтарлик мутафаккир бобомизга хос хислатлардан бири бўлган, – дейди Х.Зокиров. – Урни келганда айтиш керакки, ҳазрат Навоий Озарбайжон шоири Низомий Ганжавийни улуғлаб, шеърят майдонида у билан тенглашиш кийинлигига ишора қилиб, шундай деб ёзган эди:

Эмас осон бу майдон ичра турмоқ,
Низомий панжасига панжа урмоқ".

Профессор Баҳриддин Усмонов улғу шоир яшаган давр унинг номи билан аталиши, Навоий нафақат улғу шоир, балки буюк давлат ва дин арбоби ҳам бўлганлигини айтиб ўтди. Шунингдек, аллома ҳар бир сўз, ҳар бир байтни ёзишга масъулият билан ёндашганидек, давлат ишидаги вазифаларига ҳам ўта жиддий қараганини таъкидлади. Муқаддас ҳаж сафарига бориш учун бир неча марта таратлуд кўрган бўлса ҳам, мамлакат тинчлиги йўлида ундан воз кечишга мажбур бўлганини эслатди.

Хонанда Абдулхай Каримов Навоийнинг илм-маърифат, маданият соҳасидаги хомийликларини ёдга олиб, мусиқа илмидан ҳам яхши хабардор бўлганлиги, ғазалларида ўзига хос муסיқийлик мавжудлиги, шу боис аксарияти қўшиққа айланганини айтди. Бобомизнинг "Наво" ўзақли сўзини

ўзига таҳаллус қилиб танлаганининг ўзинёқ мусиқага бўлган ижобий фикридан далolat беради. Тадбир давомида А.Каримов ва унинг шогирдлари ижросида Навоий қаламига мансуб қўшиқлар янгради.

Музей бўлим бошлиғи Дилфузахон Ҳасанбоева ва бошқалар Навоий қаламига мансуб ғазалларни маҳорат билан ўқиб беришди.

Жаҳонгир ТОЙБОЛАЕВ,
Умидаҳон АҲМЕДОВА
вилоят тарихи ва маданияти давлат музейи ходимлари.

Беш ташаббус амалда

Фаолиятга қўшқанот

Бугун ёшлар билан ишлашни самарали ташкил этишда маданият, санъат, спорт, ахборот технологиялари, ёшларнинг китоб ўқишига қизиқишини ошириш, хотин-қизларни иш билан таъминлаш масалалари бўйича 5 та муҳим ташаббус ижроси доирасида Ислон Каримов номидаги Фарғона вилояти театр ва концерт саройида рақс, спорт тўғраклари

ҳамда идоравий кутубхона ташкил этилди.

Биринчи ташаббус бўйича рақс тўғрага кўплаб ўқувчи-ёшлар жалб қилиниб, илк сабоқлар берилмоқда.

Иккинчи ташаббусга кўра эса сарой ишчи-хотимларини жисмоний чиниктириш, соғлом турмуш тарзини тарғибот этиш мақсадида спорт тўғрага махсус жиҳозлари

билан таъминланиб, масъул ходим бриктирилди. Айни пайтда тўғрак ишчи-хотимлар саломатлигини тиклашга хизмат қилмоқда.

Тўртинчи ташаббус бўйича идоравий кутубхона ташкил этилиб, у сиёсий-илмий ва бадиий адабиётлар билан бойитилди. Ҳозирда кутубхона театр ва концерт саройи ишчи-хотимлари ҳамда Фарғона вилоят мусиқали драма театри жамоаси учун хизмат қилмоқда.

Ушбу ташаббуслар доирасида "Энг яхши спортчи" ҳамда "Энг яхши китобхон" лойиҳалари ишлаб чиқилиб, танловлар ўтказилиши режалаштирилган.

Хулоса шуки, 5 та муҳим ташаббус фаолиятимизга қўшқанот бўлиб хизмат қилмоқда.

И.ЖАЛИЛОВ,
Ислон Каримов номидаги Фарғона вилояти театр ва концерт саройи директори

МАДАНИЯТ

МУАССИС: «Dildosh media» МЧЖ, ҳамкор: Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги

обуна индекси:

285

Бош мухаррир Дилбаҳор Худойбердиева

Тахририят манзили: 100029, Тошкент шаҳри, Тарас Шевченко кўчаси, 1.

Тел.: Факс: (371)-256-04-54

Газета "Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 10.04.2018 й. 0803 рақами билан давлат рўйхатидан ўтказилган."

Тахририятга келган қўлёзмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди. Мақолада келтирилган факт ва асосларга муаллиф жавобгар, унинг фикри тахририят фикридан фарқлиниши мумкин.

«Маданият» материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

Нашр учун масъул: Ш.Исроилова

Навбатчи муҳаррир: С.Рихсиева

Навбатчи: Н. Содиқова

Адади - 6588 Буюртма - Г - 217

Сотувда келишилган нархда Қоғоз бичими А-3, Ҳажми 2 босма табоқ

Газета "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.

Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Босмаҳонага топшириш вақти - 23.40

Топширилди - 23.30

1 2 3 4 5 6

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.